॥ केव ॥ ॥ ॐ नमः ॥ श्रीमतश्रीकरुणासागरमाहारा
जकेकैवल्यविलासग्रंथप्रारंभः ॥ उमंगछंद ॥
॥ १ ॥ सुनोतत्वकेपतीलोमअंन्योअंन्यअंतसक
अवस्तासमेत ॥ १ ॥ भोमीवीभागकहुंपंचके
संच ॥ उसमसरीरसोतेजतपत ॥ २ ॥ रहतधर्म
जिवायुजेपडेपंड ॥ नीरशरीरछुटतप्रसेत ॥ ३ ॥
शेमकेछेदसोव्योमकहावत ॥ रहावतभोमी
मीभागसंकेत ॥ ४ ॥ तेजमेतोईतेपेअपछुडत ॥
कष्टसरीरअंगसुजोफरत ॥ ५ ॥ होलतवेनसोव
युवीसेसंन ॥ कुवेरसुंन्यसुतिनकदातत ॥ ६ ॥
परीबोधमोरालकंद ॥ १ ॥ भोमीतेजभागकहेउ
दरअंकुररहे ॥ चतुरचतुरएकुएकुमेसंजुक्त
हे ॥ लहेकोहुसंतजंनजाकेनीरमलमंन ॥ अंत
रअवीलोकंनबुधीकेधीरक्तहे ॥ २ ॥ अवनीअ
मलस्वासामहीकेलगतगत ॥ द्वादशअंगुल
जाकेरंगसोपीलक्तहे ॥ ३ ॥ अगनीअमलअ
लेअंगुलचतुरचले ॥ पावेसोमीचेनपलबर
नसोरक्तहे ॥ ४ ॥ तीक्षणअगसमीप ॥ महीकी
कुहतपुनी ॥ लगतसवादसाधजोजोकष्टभुक्त
हे ॥ ५ ॥ धीरजअवन्यमंनअगनीअकलपत्य ॥
1 याहीकेसुभावगतसाधंनअमोलक्तहे ॥ ६ ॥ लग

तन्मात्रागंधरूपहीस्वरूपउपा।कुवेरपरमा
त्माताहीसेवीरक्तहे॥७॥उमंगछंद॥२॥भोमी
वीभागलघुपलमीचत।षोलतदृष्टदीघतेज
पुष्ट॥१॥तोईमेतेजरहेसोसुनोगरस॥अंमीअं
सुलालखागतउष्ट॥७॥वायुरहेारसनारस
पाहत॥हे अपमे अवनीकफजुष्ट॥३॥तत्वस
मासकरेतेमोटेसुंन्य॥रहतअमीतस्सदानही
कष्ट॥४॥वायुमेव्योमरहेभुक्षलागत।पीवत
नीरसोतेजनीत्रष्ट॥५॥सोसततेजतातेतेक
हाअप॥कुवेरस्वासरूपटसोस्ष्ट॥६॥परी
बोधमोरालकुंद॥३॥मारुतअपकेचीनभेदजा
केभीनभीनसुनीयोसकलजंतसोमवत
वहुं॥१॥सुनवासमीरहीरस्योतामंनकरेधु
रा॥वीधीसेबांनीअनीरलक्षसेलषावुहु॥२॥
षोडशअंगुलजलचलतआदंमसंम॥स्वाद
कबरनस्वादमधुतेजनावुहु॥३॥अजंपाअं
गुलअष्टचलतपवंनपुष्ट॥हरीयाबरनस्वाद
चर्परालगावुहु॥४॥चपलसभावचाहाव।कर
तपवंनधाव॥अपकेअमीतरीतसीतलस
हावुहु॥५॥लगतमातरासपरसहीपवंनतन
अपकीरसीकरसबसहीरचावुहु॥६॥तत्व

॥कैवल

॥२॥

नीचतुरउरखुरचुरकहीयेचीन। ताईतेआ
त्माभीनकुवेररहावहु॥७॥ उमंगछंदः॥४॥
चारपदारथकेकृतसुलभ॥ दुलभमोमवु
भागलहेकोई॥१॥ बोलततांडकरेसोकहोते
ज॥वचंनवीमांसधीमेआपहोई॥२॥शबदवी
भागकरेसोकहीयेमही॥वायुत्यवेगपेसुने
सर्वकोई॥३॥एपंचभुतकेहोहीरणगर्भ। सो
हंगअंशअनुसुतप्रोई॥४॥स्थावरजंगमवीश्व
चराचर। सोहंगब्रंह्मसबेघटसोई॥५॥कारण
मात्रकुवेरकेहेवाईत॥गावतआपदुजोनही
कोई॥६॥ परीबोधमोरालकंद॥५॥ सुंन्यकेस
मासआसकरतप्रकासहास॥ अंतरउजा
सजेसेनीगमनीरुपहे॥१॥ आंगुलअआकाश
आठीसुखमणाचलेकडी। फीकेजाकेस्वादपु
डीसांमहीस्वरुपहे॥२॥मातराशबदजाकीउ
दारसभावताकी। उगतनअबीलाषीध्यांन
मतगुपहे॥३॥पंचनीचलतचालस्वाससोमेह
लतहाल। दीसतरवलकप्यालचेतनअरुप
हे॥४॥तीरसीसमीरस्वरसुभरचलेअंमर
मध्येसोचलतधराअगनीसोउपहे॥५॥नी
चेकुचलतनासाअवीरलअतीधार।पंडकेा

3

हीप्रकारज्ञांनीकुंजनुपहे॥६॥ज्ञांनकरमईडी
मीलीप्रक्रतीसुहलीचली॥कुवेरअतमाअ
नीप्रकासीअनुपहे॥७॥उमंगछंदः॥ ह्र॥एपं
डकेपंचतत्वप्रनालीका॥तालीकाभेदलहेवु
धवेत॥१॥माहाभूतकेपंचीकरणकुहुअबु
ध्सांभलोसंतथईनेसचेत॥२॥भोमीमेहेजग
हेसंमसोअप॥भोमव्हनीदोउनीरसोसात
३॥स्वासउस्वासभोमीमेवायुदंम॥उरधग
तीवृक्षनेअपपात॥४॥आरधरवीचतवायु
सर्वनांमुल॥उलतनीरसमीरवोडात॥५
कहतकुवेरअनेरेअपंचीर॥यावीधीभोमी
वीभागरहात॥६॥परीबोधमोरालछंद॥७॥
पंडकेपंचीकरणवीभागवंडुवरणप्रताप
गुरुचरणचीनेताकुमोक्षहे॥१॥येसेमाह
भुतजुथअंस्योअंन्युअनुसुल॥पंडकेप्रतक्ष
दक्षयाकेतोपरोक्षहे॥२॥कहतअवनीमाह
तत्वनीस्वासानीसत्व॥सपतकरोडलक्षपं
चासकोसक्षहे॥३॥अधरचलतवायुअवनी
प्रसतनांही॥वहतब्रह्मांडमांहीभोमीकेस्वास
सहे॥४॥स्वादजाईकोमीष्टलगततांईको
स्वष्ट॥मातरारहतगंधईडकेज्हांनासहे॥५॥

कैवल धीरजधुगटभोमीअचलचलतनांही॥ रंग
सोताईकोबीजउगतपीलोसहे॥६॥ अरथ
॥३॥ अतीअरूंधअंतसकरणसुधा॥ कुवेरअघा
रबुधताईकुपरसहे॥ ॥उमंगछेदः॥ ना॥बा
नीनेवाईरहेनीसवासुर॥ डारतवस्तउगतबो
रंगा॥१॥ मीननभिआयअनंतअतीजीव॥ माहा
लतमहअआकाशअभंगा॥२॥ जांमतलवणमो
तीबुफसोमही॥ हेसहीजोकहीभोमीविभा
गा॥३॥ मलकतीोईरहतअहोनीसा॥ काट
तमेलसोतेजउतंगा॥४॥ रहतवायुतेनमेज्वा
लचालत॥ महालतव्योमवीघातंनभंगा॥५॥
कुवेरभोमीलघुदीघथावत॥ आवतकाटएतो
करमीअंगा॥६॥ परीबोधमोरालकंद॥ ॥जे
सिथलवीधीगाईतेसेहीजलकीसही॥ अनु
भवसेजोलहीकहीसोउचारके॥१॥ कोटीदस
कोडस्वासाचलतजलकीनासा॥ सुभावसी
तलरहेसकलपसारके॥२॥ चलतभोमीग
साईजेठकेलगतवाई॥ अपकेअमलस्वासा
मांहीएआकारके॥३॥ सवादमधुरोताईजेठ
केमासतपाई॥ जोजोफलमेपरखाईयाईलेवी
चारके॥४॥ मालरानताईकुतेसेरहतरसनार

स।लगतस्वादत्ताकोब्रंह्मांडमुखारको॥५॥ब
रनसपेतस्वासामाहीकेंअपकेंबीत॥ध्याव
अरूपरूपधरतवीकारको॥६॥तत्वनीजुगल
कहीस्वासानीसमासलही॥कुवेरसरोता
कोउसमभेसकारको॥७॥उमंगछंदः॥ १०॥
आपहीआपबुझावतसोजल॥म्हातपमेंअ
पहेघंननीर॥१॥वायुमेंब्योमवीसेसग्राहा
तंम॥अचलचलावेसोअवनीअंकुर॥२॥प
वंनेसुकातत्तातेत्तेकहोतेज॥घांममीटेवायु
सेअपहीर॥३॥सुंन्यमन्येहीतेहीतत्वसुक्षम
लसमेपसरहेज्योंसंकीर॥४॥मलतांनमंग
लमयेमसरीरस॥हेअंसअतुचीतसुंन्यस
हीर॥५॥कहतकुवेरवीसालवीलोकंन॥सो
जनलहतबुधीम्हागंभीर॥६॥परीबोधमोरा
लकुंद॥११॥अगनीवायुकीव्यक्तरूपजाकेली
लरक्ष॥ताईकिंचीनआसककहतजोरहा
येहे॥१॥पुनातीनक्रोडकोसचलतअगन्य
स्वासा॥साढीपंचक्रोडाकोसपवंनवहाये
हे॥२॥उरधअगन्यतंन॥तीरसीचलेपवंन·
स्वादजाकेतीक्ष्णनचर्परालगायेहे॥३॥मातर
जाईकीरूपसपरसहीअनुप॥खटरवटमा

॥केव॥ ससीतउस्सजोकहायेहे॥४॥चतुरधुपप्रका
सवुष्याकालकेदोमास॥खटएमातरातेज
॥४॥ वुधीकेजनायेहे॥५॥रहोसोसीतकेषटप्रस
पवननीकर।मातरासप्रसवटम्रधीकल
खायेहे॥६॥रहतमातराबन्नुभ्रोतपोतभ्र
न्योभ्रन्नु॥कुवेरवीसेकविसेसोतोमेदेषा
येहे॥७॥उमंगछंद॥१२॥सुंन्यसमीररहेस
सीवतढोलतवाईपंखेजेप्रकासी॥१॥तेजप्र
कासरहेव्योमव्यापक॥कोंकवांकरलकउनु
लेउपासी॥२॥जांमतभ्रोसकईयेसुंन्यमं
ल्मप।जादीननीरमलहोतप्रकासी॥३॥घु
वकरेगगंनेचुमकेमही।एकलहस्ततालो
नबजासी॥४॥पंडब्रंलांडपंचासनएपेकीज
न्योंबीजमेनीजवृक्षसमासी॥५॥सर्व्यज्ञा
नरसांनवुणोवीत॥कुवेरबुंसनीरालोनीरा
सी॥६॥परीबोधमोरायछंद॥१३॥भ्रमरस्रग
तसुतग्राहकनईतउत।सुक्ष्मतत्वसंजुक्त
रलावीलोकही॥१॥ताईकेभ्रमलस्वासाको
डाकेशलखपंचोसा।सुक्ष्मगाभ्रवीकासाल
गेतापलकही॥२॥म्हासुंन्यस्वासासमीरचु
7 ककहीधीरधीर॥गगनमध्येभ्रनीरजांनेनं

४॥

खलकही॥३॥मलकोसवादताकोसुभरग
वंनजाको॥रंगसोसांमाकोवाकोदेखोअवी
लोकही॥४॥घंनसोरसनावतगगंनगीर
गजतमातरासबदएहीगहेन्हांकरणोकही
५॥सुंन्यकेसभावसुंन्यअहोनीसरहेसुंन्य
ढंढोलेउगतधुंन्यकारणाक्रतकही॥६॥कार
जपंडअस्थुलकारणबुंह्मांडथुल॥कुवेरजुगल
सुलपक्रतापोखस्तही॥७॥उमंगछंदः॥१८
पंचहीकोशक्सेतंनकेभगसो॥अर्घभोग
पहीदेहरसालो॥१॥भोमीकोभोगअनोमि
अंसोअन्न॥तेजकोभोगमनोमेमेलासो
२॥तोईकोतांनआनंदअलंबंन॥चुंबन
भोमवीज्ञांनवीलासो॥३॥मारुतकीरतथी
रअतीप्रांण॥एपंचभोगउभेपंडपालो॥४॥
भोगकेसंगसबदसपरस॥रूपरसपुनीगं
धनीहालो॥५॥ताईकुग्राहकपांएपपंचुक्रम
कुवेरबुलताईयेनीरालो॥६॥परीबोधमोर
लकंदः॥१५॥प्रथीअपतेजवाईपंचसुंसुंन्य
सोहाई॥सुक्ष्मथुलकुहाईपिंडनीबुंह्मांडमों॥
१॥कहततांईकेवीसेभोगवतमसरीसे॥जु
गलजुगलईडीतत्वसुरहेमीसों॥२॥प्रथमीकी

ईडीदोउ ॥ कारजकारणसोऊ ॥ कारणना
सीकावासगुदासोकारजमेा ॥३॥ तेसेजल
कीजुगलरसनाउपस्तमीरा ॥ कारजउप
स्तवस्तकारणरसनामेा ॥४॥ तेजकीने
तरपाइदेखतचलेअनाउ ॥ अंन्योअंन्यरहे
समाइफरतमलकमेा ॥५॥ मारुतकीतु
चाहस्तरवणसज्हांज्हांखनस्त ॥ मगनरह
तमस्तअरसपरसमेां ॥६॥ व्योमकीस्रव
णमुखयाबोलेयासुनेसुष ॥ कुवेरबुह्मांडरु
खयाहीकेआकारमेां ॥७॥ उमंगछंद ॥१६॥
हेज्युहुकोत्युहुबुसचीदानंदआनंदकेरू
पीअरखे ॥१॥ एकअनेकअरूपीरूपेमत
केहेसतशास्त्रअनंतमुखे ॥२॥ ज्हांजीन
केचीतमेरत्यलागत ॥ त्हांतीनकेजानरह
तयषे ॥३॥ नांईतकेउतहीपुनीआवतजाव
तनहीउतईतपरखे ॥४॥ यावीधीद्वैतभयोसी
वनोजीव ॥ खेलतखांसेभरायोरखे ॥५॥
एसर्वेदृष्टपदारथकेकृतकुवेरकोउनअ
दृष्टलखे ॥६॥ परीबोधमोरालकंद ॥१७॥ बीसु
सकलवीलापदृष्टकोकरतथाप ॥ आलंब
नमंनमापआपकनाचीनही ॥१॥ उत्पेहुआ

पकेःआपजपतकाहुकोजाय॥ताहीसेतपतता
पत्रधानीसदीनहीं॥२॥लहोनवीचारनीज
अहोममकुंनबीज॥धावतकुनुकीरीककोहे
ताआधीनहीं॥३॥येसोनकीयोसमापसीरते
तपुंन्यपाप॥भुगतेअतीःअदापजाथेभयेसी
नहीं॥४॥बुंदमेसकलवासकीयोनताकोःअ
प्यास॥जलमेमरतप्यास चीनेबीनामीन
हीं॥५॥येसेहीवीश्ववीचीत्रबुंदअपकेआभीत्र
हीसेसोगुनकेतंत्रःओसकेःआकींनहीं॥६॥
जोकोउबीच्यारजेंन उलटतपासेतंन कुवेरन
हीसेःआत्मसुध्युसनातंनहीं॥७॥उमंगछंद॥१
॥इष्टपदारथहेःअवनीःअप॥व्योमवायुतपते
जतनं॥१॥सुक्षमथुलकारणमाहाकारण
जहांलगीगोचरज्ञांनमनां॥२॥जाग्रतसुप्नस
सोपतफोरत॥होतसबेतुरीयामोफनां॥३॥
अंतसकरणअवस्ताउपासीक॥वासीकजो
होजंमईष्टजीनां॥४॥जाग्रतमेमंनहेसुप्नमे
बुध॥रहतअहंकारससोसीथनां॥५॥तीनु
केसाक्षीतुरीचीतनी।कल॥तेमतरहीतकुवे
रचेतनं॥६॥परीबोधमोरालकंद॥१॥सु
नसेवगटपंडःओगहायकीजोमंड॥सुक्ष्म

बासनालीगअंगसोग्रहस्तहे॥१॥कारण
सोगुनदेहतामेनकछुसंदेह॥सुखमयुलके
मुलयाहीत्येपोरवस्तहे॥२॥म्हाकारणदेहसो
तोप्रकृतीसनेहजेह॥सकलदेहीगांनीयांवी
व्यापकरहस्तहे॥३॥तमोसेभुतांनीपंचमात
रासहीतसंच॥रजोसेईंद्रीकहंचुदेवन्हांरह
स्तहे॥४॥अंतसकरणचारुवीसुचेतनसा
रु॥मनोरलठेअपारुज्हांजेवीग्याकस्तहे॥५॥
प्रकृतीसेगुंनतीनुवीरवनुकरेभ्रमीनु॥स
कलकारणजीनु॥तातेन्यारीवुस्तहे॥६॥मात
मामादीतवतवीबप्रकृतीग्रहन॥अंन्योअंत
चेतंनसोकुवेरकरस्तहे॥७॥उमंगछंद॥२०॥
जाग्रतमांहीस्वसोसीवीसरजंन वुयावीचु
रसोसुप्नकहाई॥१॥लीनवीचारवीलेप्रकृत
सम॥र्हमपरधानतुरीवालष्व॥२॥सुप्नमेजा
गतसोसर्वभासत॥अंधवंधसोससेहीसे
हाई॥३॥देहअनुमानभुलेसोतुरीयस्नोंकछु
मेरानेतेरारहाई॥४॥कहतसस्तोपसीमेहेपुनी
सुप्नकी॥अलपपदारथदसवीलाई॥५॥ताई
मेजागतकहतकुवेरसुं॥सुवतनी॥दउगतबु
लाई॥६॥परबोधमोराजकंद॥२१॥सुनीये

अवस्ताभेदकहुमेताकेकुलेद।अंतररहेअ
भेदभेदसोगुणाधहे॥१॥जाग्रतमेजाग्रतसो
ईसतसकलवीधीनीधीसोकछुनछांनी
जाकीसुधीबुध्यहे॥२॥सुपनामेसुपनसोफे
रतदेष्योनका॥३॥नींदरातमेंअवुनवुजाग्र
तअसुध्यहे॥४॥कहतस्वसोमीमेरहतसपो
पतीजेसे॥सुफोनपरतवेस्वेयेसेअधाहंध
हे॥५॥अंतस्करणजाकेरहतउपकरण।
आम्येजोकहेसेबरणसमफससुध्यहे॥५॥अ
धीष्टांनकहुंताके।अंतसकरणजाको।कार
णसेवकसांमासुरजेसानीध्यहे॥६॥मंनकु
चंदरदेवबुधीचीतअजवासु।अहंकारके
रुद्रदेवकुवेरवीरमाधहे॥७॥उमंगाछंद॥२२
अहंकृतीग्रंथीगलेसोतुरीपद।हेसदहार
दससोसीकोवाई।१।तीजुअवस्तातुरीमेअ
कुरवत।सोसतमरमकहतसुनाई।२।जा
गतघोरनासाबीनीबाजत।सुवसरीरअहो
वुमरोडाई।३।स्वासउस्वाससमोहीजांणो
सत।अनुसुतभेददीयोहेदेष्याई।४।येसेही
अंतसकरणअंन्योअंन्यसुसमभेदलहेवी
रसाई।५।वांणीपरसंतिमध्यमावाचुरहीत

कुवेरबुंसनपराकेपराई॥६॥परीबोधमोराल
कंद॥२३॥भाभयेजोऽभवस्तातीनजेजाकेसुर
॥७॥ सोंमीन॥चेतंनसोनीसदीनकरेसोकुही
ममां॥१॥ऽहंकर्तीगंथीगलेसोतुरीससो
पतीकी॥पीछलेउमंगछंदऽधुरीहुतीजामें
२॥तुरीयाचतुरताकीकेहेकोहोमतगती
गुरुगपंमलक्षजाकेउरसोजांनेग्युमां॥३॥तु
रीयामेतुरीयासोऽससमीऽहंगऽआप॥चेतं
नऽजंपाजापसरीरसवेसमां॥४॥ऽतंतस्व
करणयेसेएकुएकुमांहीतिनु॥रहतऽप्राधी
नजांहांजोकीजाकेऽआगमां॥५॥प्रथमहीमें
नऽआगुऽभांत्यरेहेताकेसोहागु॥बुधीनेचीत
नेऽआगुवतीयोरहेतमां॥६॥सुस्मसेसुस्मर
हेरूपमेऽअरूपऽअती॥कुवेरऽआतमायेसोक
लेसोरवावेकांमां॥७॥उमंगाछंद॥रऽ॥वेदकु
तेबकुरांनपुरांन॥निगंमनगंमऽअगंमबषा
ने॥१॥सुरतीसमरतीउचरतीऽहोनीस
गावतगुनगुनीवाऽमयांने॥२॥सांष्यवेदांतमी
मांसापातांजलीन्यायवीसेसीसोवेसलोमां
ने॥३॥राजससत्वप्रकृतीतमोगुन॥कारंन
केऽकृतहीसतमांने॥४॥भेषऽनेकरचेषटट

रसंन ॥ आश्रमच्यारखेवारवीभांने ॥ ५ ॥ कह
तकुवेरघनेरेमतंतर। बुद्धसत्तरकाहुनजा
नो ॥ ६ ॥ परीबोधमोरासकंदः ॥ २५ ॥ बुद्धहीकेजा
नेबीनापारनपावतको ॥ १ ॥ बुद्धहीकेजांनेबीन
संसेनदहतुहे ॥ २ ॥ बुद्धहीकेजांनेबीनागम्यत
नांहदेग्रंथ ॥ सारनअसारकछुजांन्योनपर
तुहे ॥ ३ ॥ ग्रंथनीअनेकमतउतईतजीततीत
पटदरसंनखटपटहीकरतुहे ॥ ४ ॥ सुनतसुनत
अतीभीनभीनहोतमत्त ॥ कोईकेहेकाउकौ
ईकाउकुकहतुहे ॥ ५ ॥ ताईतेभुलतजीवपरतवी
भ्रांतीभ्राती ॥ पंथनीनीसंषचीतचुलीनसक
तुहे ॥ ६ ॥ लहेवीनुनीजगतीरहतनांईडीजाती
वीकलवीलापसापमंनहीभ्रमतुहे ॥ ७ ॥ बुटत
भरमसबसतगुरुमीलेजब ॥ आंन्यनांउपाय
कछुकुवेरकहतुहे ॥ ८ ॥ उमंगछंदः ॥ २६ ॥ काउ
कोचीतलग्योसकतीसुर ॥ काउकोचीतवीरं
चीविहार ॥ १ ॥ काउनकेचीतवीसुआराधन
कोउकोचीतसीवाप्रतीया ॥ २ ॥ एचहुईसउ
पासनाभ्रमे ॥ कोउदसुअवतारआधार ॥ ३ ॥
जेसेवखांनवृत्तेअवनीसवी ॥ नीरनीधीसुनी
योहेअगार ॥ ४ ॥ वारीअपारनांपारपयोधीर ॥

केब॥ निर्वाणनीरधर्मांणवकार॥५॥तेसेकुवेरकेवल
पयोधीरो॥वीरवबुधांणनवांणअवतार६॥प
॥८॥ रीबोधमोरालकंद:॥ २७॥बुधीकेमापसम
सगावतरसना रस॥कवीजंनगुंनीसोतोईष्ट
केउपासीहे॥१॥ईष्टकेउपासीसोमतोतत्वकेवीक्षा
तीभाती॥तत्वकेवीक्षातीसोतीपंडसपंचुभूतहे
२॥पंडकेवीलासकीटब्रंम्हाकेप्रजंतअंत॥स्था
वरजंगमचराचरलुंनासुतहे॥३॥सुरतीदर
सचीतवंनमंनजोंसोतंन॥कालहीमारूत
आग्येआककेआकुतहे॥४॥ब्रंम्हांडएकीसई
सनांमरूपगुंनवासि॥नांमरूपगुनसोमतोप्र
कतीकेपुतहे॥५॥प्रकृतीपुरसलक्षदेखतहे
तपस॥द्वैतनीआस्तांगतसोवेदहीकहतुहे
६॥पंडहीब्रंम्हांडईडभासतहीखंडखंड॥कुवे
रअद्वैतव्यापसोतोअनुसुतहे॥७॥उमंगछंद
॥ २८॥मुलरहेईतकेईतहीसरव॥नाउतकी
केनेबातपेचांनी॥१॥जेजानकेमतकीगसगं
नत॥बाघरकीकोउनकहतनीसांनी॥२॥ज्ञां
नीमुनीसुनीकहतसरवेसत॥व्याकरणवदी
तपंडीतपुरांनी॥३॥साधंनसीधसअचक्रकी
15 रत॥देहदमेईडीमनेउनमांनी॥४॥एसवपेच

पवाडापटंतर॥ जंतरजंतबंधेअमीमांनी॥५॥
लोकचतुरदशहेमांनकेवश। कुवेरब्रुंह्मसोतौ
हेअमांनी॥६॥ परौबोधमोरालकंदः॥ २॥ अ
मांनीअव्यक्तअक्रसकलजाहाकीसक्र।यग
तकछुनलक्तनीराकारनीजहे॥१॥ जेसेहीअं
मरस्वरमीलीनेउचारकरै॥ सबनीअनेक्स
स्वबोलतमहीजहे॥२॥ नभतेनदांमानादफु
कनगहनसादु॥ रहीतबोधनबाधअधरअमी
जहे॥३॥ तैसेहीनीमतवतव्योमनेवाजंत्रगत
चइतंनमायानीलयम्हदतान्यारीजहे॥४॥ म्हद
तामाहाजअजअकथकहांनीबांनी। श्रुतीनांत
षांनीजांनीनयेतीकहीजहे॥५॥ अस्त्रआअठी
तमतअनुभवीज्ञांनीगत्य॥ सोहीतोवीरतासं
तब्रुंह्मकुजांनीजहे॥६॥ ब्रंह्मतस्फुरणसाष्यावी
स्वसफुरण॥ कुवेरकेवलसोतावाकोनीजबी
जहे॥७॥ उमंगछंद॥ ३॥ व्यापकब्रुंह्मन्हेःक्रमनी
रालंबआलंबरहीतरमेतीरमं॥१॥ पांचपची
सप्रक्रतीतीनुगुंन॥ चहीतंनसेघंनब्रुफजमे
॥२॥ ज्ञांनआदीतउदेजीनकेघट॥ ताघटकेब्रुफंपु
नसमें॥३॥ खावतपीवतबोलतचालत॥ देख
तहीपुनीदेहअंगमे॥४॥ आंन्यसबेब्रुफकेब्रुफ

हीघट ।ग्यांनसुरत्सेउरमम्यो ।५। त्योंस्महुमें
नवीलासदीसेबुल ॥ छुटेनांहैतकुवेरकामे
ह ॥ वरीबोधमोरालकंद ॥३१॥ हैतनीपथंमक
हुंमेदपडनालीटीका । सुनतस्रवणनीकाज्ञं
नजाकेउरहे ।१। अवीगतनीजतातेनभउत
पंनभये ॥ नभतेमारुतउतपवंनअंकुरहे ।२।
पवंनप्रसवदावअगन्यउपज भई ॥ अगन्यते
तोईजोईनीरवाकोतु रहे ।३। नीरकुजडताअ
ईसीतकीप्रसंगापाई ॥ नीपुनताजाईभईक
नकगोरहे ॥४॥ जाथेउतपंनअपसोईतेपमी
लेजब । कठनताजाईसबनीजनीरहोरहे ।५
दृष्टांतसमझअरेबुधीचीतवंनकरे । ताईकुसी
धांतसरेअंान्यमतीभुरहे ।६। महत्तसमझस
तजांनेनजगतजंत । कुवेरकहंतमीतजांने
जाकेगुरुहे ।७। उमंगछंदः ॥३२॥ याहीकुजी
वकहेसबहीईतहेजीतकोंतीतबुंलअसो ।१।
जांमणसकछुटेजलकीजबवारीवीचारतांबु
फकसो ॥२॥ जंतजमेप्रकतीबुंलकेअपदेखी
देहासतअसारकूभसो ।३। सुध्यवीचारवीलेप्र
कतीसीतवस्तुवीलोकतांजीवनसो ॥४॥ हेस
तवस्तउदेन्हांनांअस्तवेसअमस्तअम्मेउलसो ।५

दीव्महस्री उतकस्भयोहस्य ॥ बुंसचौवेरकुवेरह
सो ॥ ६ ॥ परीबोधमोरालकंद ॥ ३ ॥ नाईस्येम्ब्रासं
ख्यातन्यपंडानीबुंसां उरजजडचैहीतनग्रडव
सतसफुरीहे ॥ १ ॥ जेसेहीभोमीकेमंडदारमेची
तरचंड ॥ कंचनसुषनभीनभासतअंकुरीहे ॥ २
अवकेउछंगसंगतोरंगबोरंगारंग ॥ भावीमेभी
नंगअंगअंतसेनीरतुरीहे ॥ ३ ॥ मसरीमीनाईक
रीनांमरूपजुदांधरी ॥ वीवीधीप्रकाररसारजो
तांमेचेतुरीहे ॥ ४ ॥ तेसेहीपंडबुंसोडरसीकर
चेपचंड ॥ भवाटीबुंसनीमंडसचेतसंमपुरीहे
५ ॥ सचेतसचीवसीवईडीनेअंवीलंबनजीव
मायाआधीनसदेवमोसकुकेहेतुरीहे ॥ ६ ॥
अज्ञांनअगत्युरोगनेंननीअनंतभासे ॥ कुवे
रओरवदीजाकीगुरुगंमसुरीहे ॥ ७ ॥ उमंगछं
दः ॥ ३ ॥ मेहेहसनारसनागुनगावत ॥ सोहावु
तहेपदपुंजमयंग ॥ १ ॥ आपहीआपअनंतउवे
मत ॥ धंन्यनमांमीजयेतीजयंग ॥ २ ॥ आद्यअव
कअरूपीअचांनक ॥ तांन्यकपंडप्रतंगभयंग
३ ॥ रहतआभींत्रचरीत्रन्हांनावीधी ॥ बोलतही
सतशब्दसोहंग ॥ ४ ॥ ख्यालकखेलउकेलसंभे
लत ॥ हेजहुंकोनीजअंशअयंग ॥ ५ ॥ वंसवीलाप

वाचालभयोवीधीस्वेनीधीप्राय कुवेर कहंग
द॥पुरीबोधमोरालकंदः॥ ॥३५॥स्वयंगनीधु
॥१०॥ जथारथलखोनकाउन गंथ॥कवीनकोकत
रथअलखकमापहे॥१॥अलखसोलखआपअ
मापसोमापभयो॥घटघटतयोनयोजपेएकुज
पहे॥२॥वृक्षनीमेवृक्षजेसेकीटमेकीटंगतेसे
खगहीमेखगजेसेतेसेहीवीयापहे॥३॥देवमे
देवतरूपेमनुखमेमनुजुपे॥पशुमेपंकातप
शुजेसुजेसोथापहे॥४॥उपाधीकेसंगमील
दीसतउपाधीरूप॥तेलकीतवाईमांहीचंद्रकु
कमातापहे॥५॥जेसेकुपनीरएकसीचततरु
अनेक॥स्वादजाकेमीष्टमोलाकदुकखटाप
हे॥६॥तेसेहीचैतंनआपसरबंगसोहंगथा
प॥कुवेरनइजोकोउगावतहीआपहे॥७॥
उमंगछंद॥३६॥तापदकेमध्यकीहर्दयामम
सोग्यंमकहेआपहीआपनी॥१॥कोउनहेत
उजामतकीगत॥हेसतस्वयंगगीराआपनी
२॥बुंलहीलोयउगेनीध्यकीमध्यपुष्टीपरा
अजंपाजापनी॥३॥वांणीवचीत्रप्रकारउचा
रत॥स्वारथसंधसमेआपनी॥४॥जेघरथी
उलसेवीलसेपुनितेस्थल॥केवलनाआपनी

थापनी ॥५॥ कहत कुवेर खमकु कोस्वेघर नांक
छुपक्ष पराक्षापनी ६॥ परीबोध मोराल कंदः
३७॥ पक्षवादी संसे दुहु वेदके वैवाद कुहुं ज्ञां
नगती भस रवेल हुं बुधी के प्रकास हे॥१॥ वीधी
के वदंन चारु उचरत न्यारु स्मास पुरवपक्ष
महावेवावे मुखरास हे॥२॥ पुरवके मुखरघु वे
दही वीधी नेक हो॥ न्याय सास्त्र जाके गोतं
मभ्यास हे॥३॥ दछन जजुरवेद सास्त्रमी
मांसा भन्ने॥ ताई के आचारज जये मुनी समा
स हे॥४॥ पछंम वदंन सांमवेद ही वीनये करी
सास्त्र वेदांत जाके आचारज व्यास हे॥५॥
ओल रअथरजा के सास्त्र वीसेशी सांख्य
श्रीती योपातांजली के सेसअवीकाश हे॥६॥
वीसेसी के ज्ञांन देव सांख्य के कपील मुनी
कुवेर नीगंमधुनी बांनी के वीलास हे॥७॥
उमंग छंदः॥३८॥ नीगंमंन रूपंन रमेयं म्हावु
यक॥ द्वादशलक्ष प्रतक्ष प्रमेती॥१॥ बांनी अनं
तगीरायं वलोयं सुर्लियं सकारं सहीतं कथे
ती॥२॥ लेयं तेयं जों आज सहयं दशाश्व पुरांणी
तायं पारायं पायंत॥३॥ कहंतं तेयं मंमंसुनं
तं रूलवेयं ज्ञांतं गमेयं जेयं बुध्य जेती॥४॥ सद

चीदआनंदअहंब्रह्मअसीयं ॥ रघुयंजजुरं सज
यंवदंती ॥ ५ ॥ तमोतद्सीयंअयंअहोनीरमेदे
यं ॥ अथर्वअथेयंसांम्येलक्षरती ॥ ६ ॥ भन्येए
चतुर्हअघोश बसुहंकुवेरतदपरंतंकहीतंग
न्यती ॥ ७ ॥ परीबोधमोरालकंदः ॥ ३९ ॥ कहेजोम
हावायकवीयकेसुनेलायक ॥ भीनबतावुसा
हकवेदेज्योंवीचारेहे ॥ १ ॥ प्रथंमहीरघुवेद ॥ सद
चीदआनंदमेद ॥ सकलवीधीनरेवदपरपद
धारेहे ॥ २ ॥ सदसोतोबीजसर्वचीदसोही
रणयगअ ॥ आनंदसफुरेगुनवीश्वकुवीस्त
रेहे ॥ ३ ॥ अहंसोतोकर्ताआपसाक्षीवतब्रह्म
व्यापअसमीअमापयापजजुरउचारेहे ॥ ४ ॥
तेमसोतोजीवसदआपापरमांनीरद ॥ तद
ईश्वरक्रीयाकुरेअसीअवीकारेहे ॥ ५ ॥ अयंम
आतमाजंमअहोकोहुकर्ताअम ॥ नीर्मलनिर
लोसंमअथरपोकारेहे ॥ ६ ॥ नीगंमकीनीज
ग्यंमकहीलहीहुतीतंम ॥ कुवेरकेवलसोतो
याहीहुतेन्यारेहे ॥ ७ ॥ उमंगछंद ॥ ४० ॥ कुनक
रेसोमाहालक्षकेपक्षनांदक्षबावंनमांहजों
आवृत ॥ १ ॥ वर्णवीव्यक्तरहीतरहसोजंम ॥ हेसंम
सोनांकोहुकेपरवावत ॥ २ ॥ कोटीब्रह्मांडरलो

वीवीधीवीध॥ जंमरऽत्रासेअएउनलहावत
३॥ जंमरातीतऽअवीगतहेमत॥ देहगतसे
गतीकोहोकुनपावत॥ ४॥ ब्रह्मांडकोटीअएउ
तुलज्यांनहीं॥ आपंडकीपुनीकुनचलावत
५॥ याहऽअथाहकोकोउनआवत॥ कुबेरके
बलसोहीकहावत॥ ६॥ परीबोधमोरालकेदऽ४२
ऽअक्षरऽअनुकरमलगेनांपदपरम॥ लखेसे
गुनधरमभायाहुकेअंतहे॥ १॥ वीसनवुलक्ष
ताकुवीशनवुकहतसुहु॥ नीजनांमकोनल
हुलक्षणरहीतहे॥ २॥ ताहीकेसहस्रनांमरेहे
सरहेसेकीयेकांम॥ फरेजसदेशगांमलषील
षीपत्यहे॥ ३॥ अकुलऽअरुपरुपसोतीपदचा
पचुप॥ लखीताकीहासउपजीवत्हांआरतुहे
४॥ आघपुरसऽअलेरखारुपफुनांरंगरेषा॥ ईख
रऽअनंतभेषाअजाहुआवुतहे॥ ५॥ गाहकथ
हुगाग्रहेकोहुवंनवाहीपद॥ गंथनीग्रहेहारद
हेमारलीसांसुनतहे॥ ६॥ पढंनगुंननस्रुतीनुती
ज्योतीमेअंतातांअंत॥ कुबेरकेवलपदऽअकथऽअ
कतहे॥ ७॥ उमंगाछंद:॥ ४२॥ कैवलमंचीदेनंअ
अनेतावयंनं॥ द्रीगंनंलघुयंअमोहंऽममस्तु॥ १॥
नीरालंनारायणंऽमहंनेवुण्येयं नयेतीनस्येवं

केव

१२

प्रणायेपरंतु ॥२॥ जपेनंजपायंकायंनंमयायं
मनाती मगोयुंस्वयंतंमसमस्तु ॥३॥ जांहांनं
धाहाताध्येयंनंवीध्यंदं। वीनैजेकरोतीवीवुजी
तवस्तु ॥४॥ वीधीवैवेदंतंभ्रचेत्येनचंतं। सुन
तीसनातंजेनाथ अनंतु ॥५॥ अघादंबोहोधुं
नहेजंनमाहादं। कुवेरंतेयंमंमनमामीनम
स्तु ॥६॥ परीबोधमेारालकंद ॥६३॥ इतीश्री
कैवलवीलासग्रंथसंपुर्णः ॥